

13. ΣΠΙΝΟΖΑ

1632 - 1677

«Όταν έχουμε την αίσθηση ότι επιλέγουμε,
ότι αποφασίζουμε για τις πράξεις μας,
ζούμε σε μια ψευδαίσθηση».

ΕΓΩ, Ο ΣΠΙΝΟΖΑ,
ΑΝΗΚΑ ΣΤΗΝ ΕΒΡΑΪΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ.

ΠΙΣΤΕΥΑ ΠΩΣ
Ο ΕΒΡΑΪΣΜΟΣ ΚΑΙ
Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ
ΒΑΣΙΖΟΝΤΑΝ
ΚΥΡΙΩΣ ΣΕ
ΑΚΑΜΠΤΑ
ΔΟΓΜΑΤΑ ΚΑΙ
ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΕΣ
ΚΕΝΕΣ
ΝΟΗΜΑΤΟΣ.

ΙΣΧΥΡΙΖΟΜΟΥΝ
ΠΩΣ ΕΠΡΕΠΕ
ΠΑΝΤΑ ΝΑ
ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ
ΣΕ ΠΟΙΑ ΕΠΟΧΗ
ΓΡΑΦΤΗΚΕ Η
ΒΙΒΛΟΣ.

ΑΠΕΡΡΙΠΤΑ ΤΗΝ ΙΔΕΑ ΠΩΣ Ο ΘΕΟΣ
ΕΙΧΕ ΕΜΠΝΕΥΣΤΕΙ ΤΗ ΒΙΒΛΟ ΜΕ
ΚΑΘΕ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ.

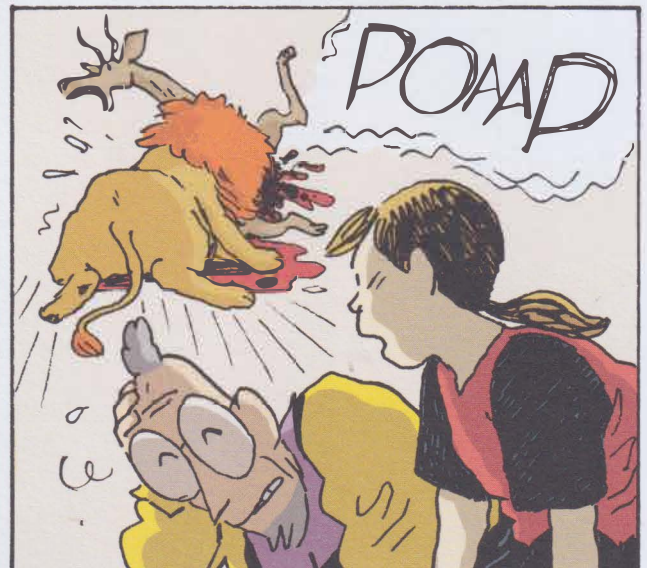
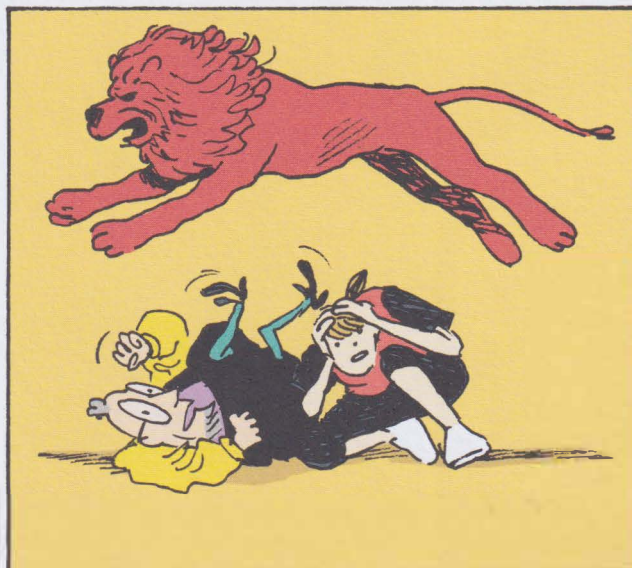
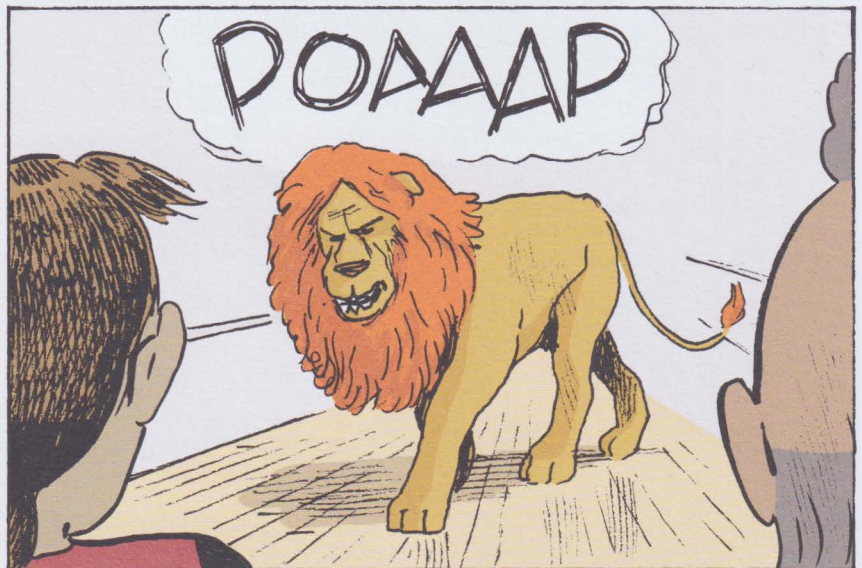
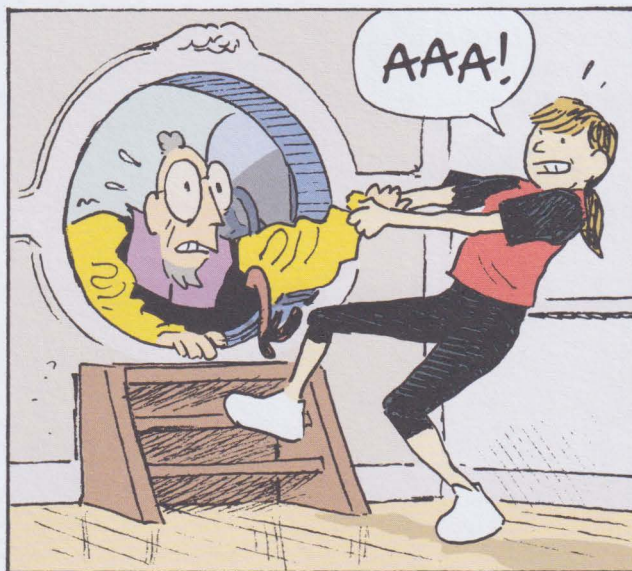
ΓΙΑ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΙΔΕΕΣ
ΕΚΔΙΩΧΘΗΚΑ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΟΥ
ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑ
ΠΙΑ ΝΑ ΣΥΝΑΝΤΩ
ΑΛΛΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ.

ΑΠΟΣΥΡΘΗΚΑ Σ' ΕΝΑ
ΧΩΡΙΟ, ΕΓΙΝΑ ΟΠΤΙΚΟΣ
ΚΑΙ ΑΦΟΣΙΩΘΗΚΑ
ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ,
ΤΡΙΓΥΡΙΣΜΕΝΟΣ ΑΠΟ
ΜΙΑ ΟΜΑΔΑ ΦΙΛΩΝ
ΣΤΟΚΑΣΤΩΝ, ΜΕ ΤΟΥΣ
ΟΠΟΙΟΥΣ ΑΝΕΠΤΥΞΑ
ΤΟ ΕΡΓΟ ΜΟΥ.

ΑΚΟΥΓΕΤΑΙ
ΥΠΕΡΟΧΟ
ΟΛΟ
ΑΥΤΟ!

ΑΣ ΔΙΕΙΣΔΥΣΟΥΜΕ
ΣΤΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ!

ΠΟΛΥ ΘΑ
ΤΟ ΗΘΕΛΑ
...

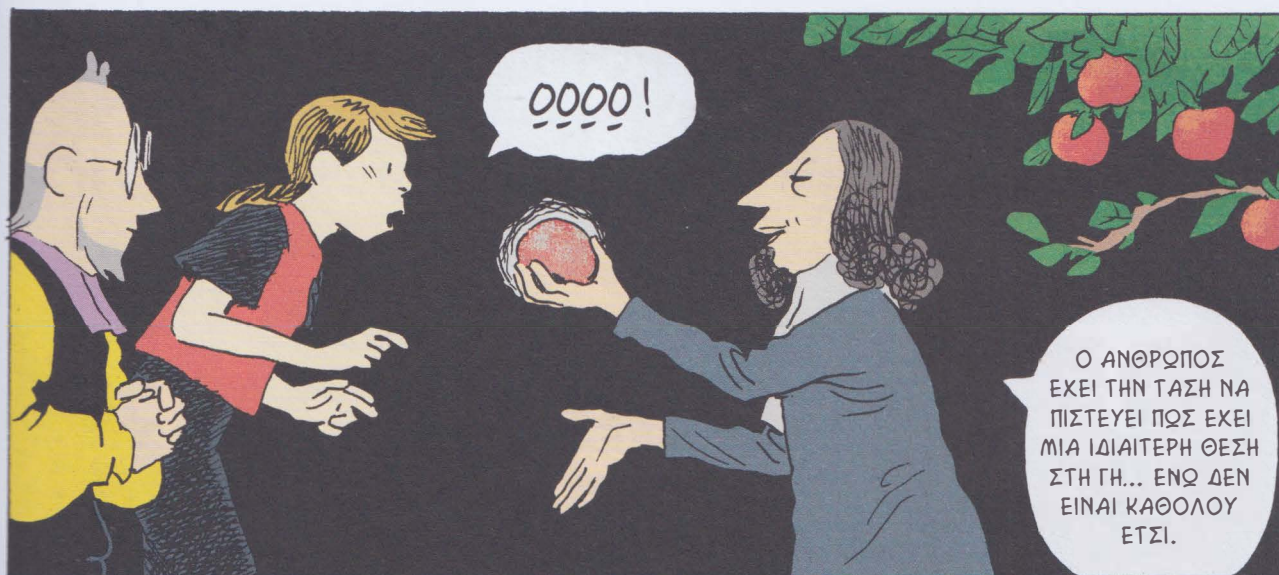

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΤΑΣΗ ΝΑ
ΠΙΣΤΕΥΕΙ ΠΩΣ ΕΧΕΙ
ΜΙΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΘΕΣΗ
ΣΤΗ ΓΗ... ΕΝΩ ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΚΑΘΟΛΟΥ
ΕΤΣΙ.

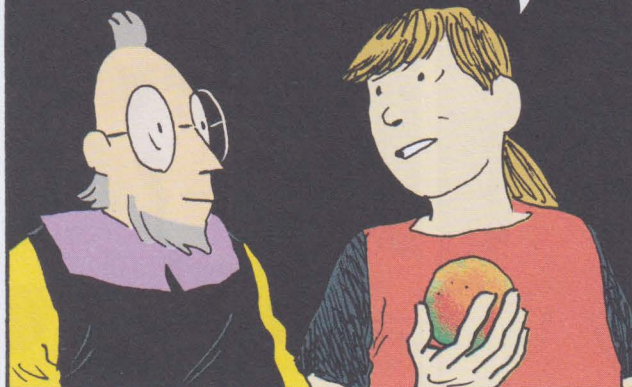
ΝΑΙ... ΩΣ ΕΚ ΤΟΥΤΟΥ, ΣΤΗ ΜΕΣΗ
ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ, Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ ΕΧΕΙ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΙ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ
ΠΟΥ ΠΑΡΗΚΟΗΣΑΝ ΣΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ
ΜΕΣΑ Σ' ΕΝΑΝ ΧΡΟΝΟ ΚΙ ΕΤΣΙ,
ΤΟΥΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥΣ ΕΞΙ ΜΗΝΕΣ ΠΟΥ
ΑΠΟΜΕΝΟΥΝ, ΖΟΥΜΕ ΜΕ ΠΙΣΤΩΣΗ.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΘΑ
ΕΠΡΕΠΕ Ν' ΑΠΟΔΕΧΤΕΙ ΤΑ
ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΤΟΥ.

ΚΑΙ, ΚΑΘΩΣ Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ, ΜΕΤΑΞΥ ΑΛΛΩΝ,
ΝΑ ΖΕΙ Σ' ΕΝΑΝ ΠΛΑΝΗΤΗ ΜΕ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ,
ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΖΕΙ ΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ Σ'
ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΟΡΙΟ ΠΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΜΑΣ, ΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΖΕΙ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗ ΓΗ.

ΑΛΛΗΠΕΡΤΟ, ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΦΟΡΑ ΠΟΥ ΘΑ ΠΙΑΣΩ
ΚΟΥΒΕΝΤΑ Μ' ΕΝΑΝ ΤΥΠΟ ΠΟΥ ΜΟΛΥΝΕΙ ΤΗΝ
ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΕΠΕΙΔΗ ΟΔΗΓΕΙ ΤΟ SUV ΤΟΥ ΜΕ
ΧΙΛΙΑ, ΘΑ ΤΟΥ ΜΙΛΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΠΙΝΟΖΑ!
ΑΥΤΟ ΘΑ ΤΟΥ ΚΑΝΕΙ ΤΗ ΜΟΥΡΗ ΚΡΕΑΣ!

ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΜΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΜΕ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΕΙ... ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΒΟΥΛΗΣΗ ΣΕ ΟΛΟ ΑΥΤΟ;

ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΛΥΤΑ
ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΙ;

ΕΓΩ ΠΙΣΤΕΥΩ ΠΩΣ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΟΤΑΝ
ΕΧΟΥΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ
ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΜΕ ΜΕΣΑ ΜΑΣ.

ΚΟΙΤΑ ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΑΡΠΟΦΟΡΟ ΔΕΝΤΡΟ.
ΚΑΘΩΣ ΕΠΡΟΦΕΛΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΛΟ ΕΔΑΦΟΣ,
ΤΟ ΦΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΦΘΟΝΟ ΝΕΡΟ, ΑΝΕΠΤΥΞΕ
ΣΤΟ ΕΠΑΚΡΟ ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΩΣ
ΚΑΡΠΟΦΟΡΟ ΔΕΝΤΡΟ.

ΘΕΩΡΩ ΛΟΙΠΟΝ ΠΩΣ
ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟ.

ΓΙΑΤΙ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΣ ΠΛΗΡΩΣ
ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΕΙΜΑΣΤΕ, ΑΥΤΟ ΓΙΑ ΤΟ
ΟΠΟΙΟ ΦΤΙΑΧΤΗΚΑΜΕ, ΕΙΜΑΣΤΕ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ.

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΤΕΧΕΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΘΕΣΗ ΣΤΗ ΣΚΕΨΗ ΜΟΥ.
ΓΙΑ ΜΕΝΑ, Η ΕΠΙΔΙΩΞΗ
ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΕΙΝΑΙ Η
ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

ΕΝΑΣ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΝΑΖΗΤΑ ΤΗΝ
ΕΥΤΥΧΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΟΣΟ
ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ.
ΚΑΙ Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΠΗΓΑΖΕΙ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ
ΔΥΝΑΜΗΣ ΤΟΥ.

ΠΕΙΤΕ ΜΟΥ. ΕΙΣΤΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΑΛΜΠΕΡΤΟ;

ΠΩΣ;

ΜΑ
ΑΠΟΛΥΤΟΣ!

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ Η ΟΥΣΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ,
ΕΧΕΙ ΩΣ ΚΛΙΣΗ ΤΗ ΧΑΡΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ.

Α ΝΑΙ!
ΜΙΑ
ΜΕΓΑΛΗ
ΕΠΙΘΥΜΙΑ
...

ΑΛΛΑ ΕΡΧΕΤΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΣ
ΜΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΠΟΥ
ΓΕΝΝΟΥΝ ΠΑΘΗ, ΟΠΩΣ Η ΘΛΙΨΗ
...

ΤΟΤΕ ΠΟΙΟ
ΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΝΟΗΜΑ;

ΣΥΝΙΨ

... ΤΟ ΜΙΣΟΣ Ή Ο ΦΟΒΟΣ, ΠΟΥ
ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΜΠΟΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΥΤΥΧΙΑ.

ΚΑΙ ΑΝ ΑΥΤΟ ΤΟ ΜΗΛΟ
ΕΧΕΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙΑ;

ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΗΘΕΣ
ΛΕΝΕ...

ΠΙΣΤΕΥΩ ΛΟΙΠΟΝ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΥΠΟΔΟΥΛΩΣΗ ΣΤΑ ΠΑΘΗ ΜΑΣ, ΟΧΙ
ΚΑΤΑΠΙΕΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΠΙΘΥΜΙΑ,
ΑΛΛΑ ΧΑΡΗ ΣΕ ΜΙΑ ΔΙΑΚΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ
ΠΑΘΩΝ ΦΩΤΙΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΚΕΨΗ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΩΣ...

ΔΕΝ ΕΧΕΙ
ΣΚΟΥΛΗΚΙΑ!

ΕΠΟΜΕΝΩΣ, Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΑΣ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗΣ ΖΩΗΣ
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΡΠΟΣ ΕΝΣΤΙΚΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ,
ΠΟΥ ΦΩΤΙΖΕΙ ΚΑΙ ΚΑΘΟΔΗΓΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΘΥΜΙΑ.

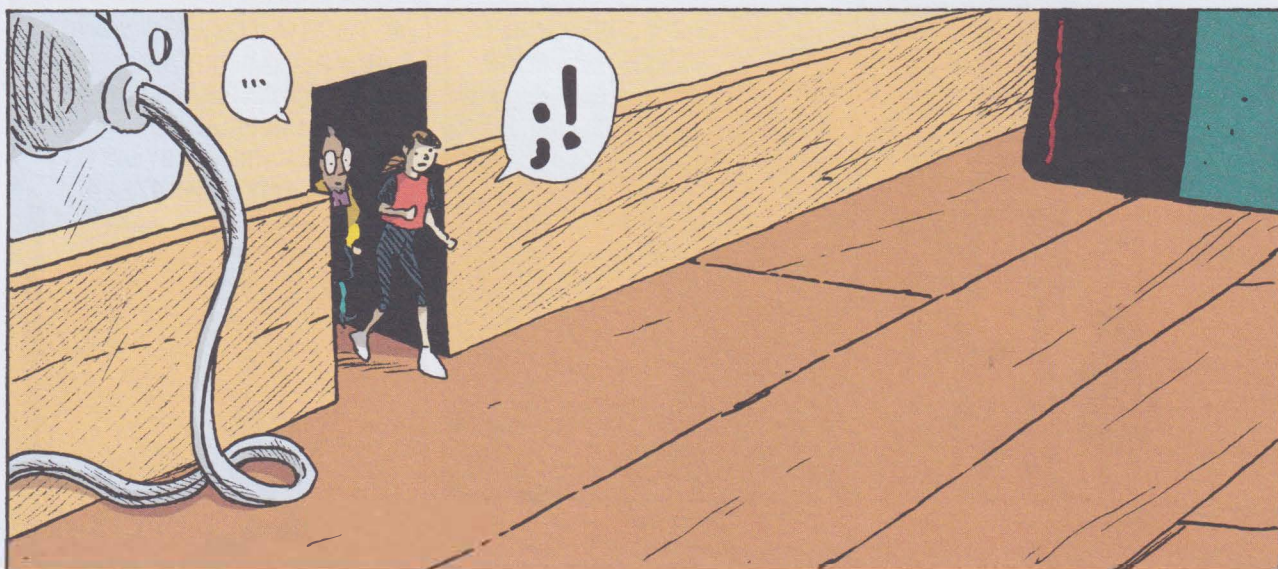
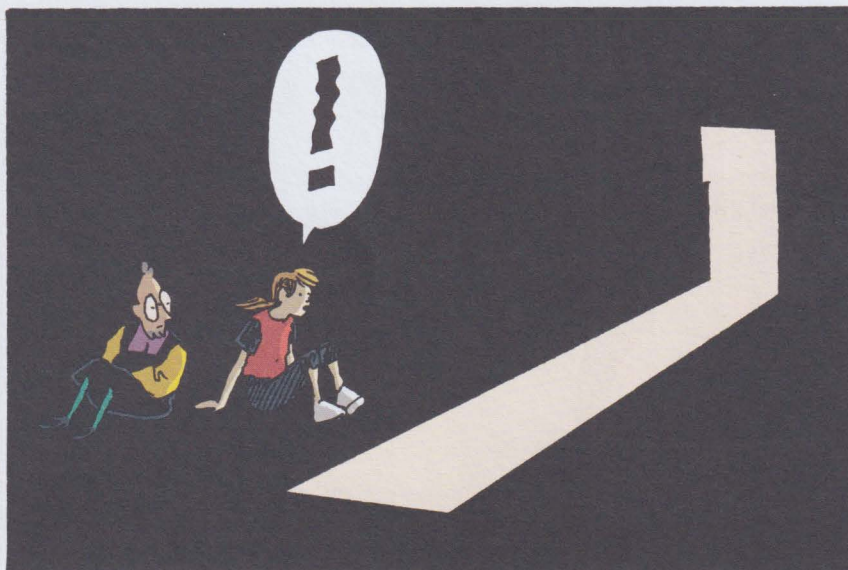
ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΣ,
ΣΟΦΙΑ...

... ΕΧΟΝΤΑΣ
ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΩΣ
ΣΥΧΝΗ ΠΗΓΗ
ΧΑΡΑΣ.

ΕΙΝΑΙ
ΑΛΗΘΕΙΑ
ΠΩΣ Η
ΑΓΑΠΗ
ΓΕΝΝΑ
ΕΠΙΘΥΜΙΑ!

ΕΥΤΥΧΩΣ ΟΜΩΣ
ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ
ΞΑΝΑΔΙΑΒΑΣΟΥΜΕ
ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ,
ΑΝ ΘΕΛΟΥΜΕ,
ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΠΩΣ
ΠΕΡΙΠΛΟΚΟ!

Ο ΣΠΙΝΟΖΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΚΙ ΑΠΟ ΝΤΕΤΕΡΜΙΝΙΣΤΗΣ ΗΤΑΝ ΜΟΝΙΣΤΗΣ. ΔΗΛΑΔΗ ΥΠΕΘΕΤΕ ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΗ ΟΥΣΙΑ ΩΣ ΑΠΑΡΧΗ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ.

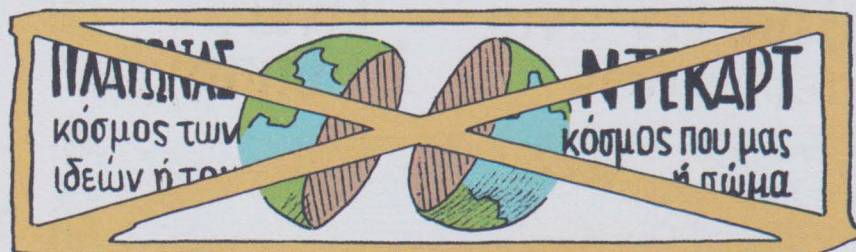
ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΕ ΣΤΟΚΑΣΤΕΣ ΟΠΩΣ Ο ΠΛΑΤΩΝΑΣ Ή Ο ΝΤΕΚΑΡΤ, ΠΟΥ ΜΟΙΡΑΖΑΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΣΤΑ ΔΥΟ: ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ/ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΕΙ, ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ/ΤΟ ΣΩΜΑ.

Ο ΣΠΙΝΟΖΑ ΟΝΟΜΑΖΕΙ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΟΥΣΙΑ ΘΕΟ Ή ΦΥΣΗ.

ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΝ, ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΥΝ ΦΥΣΙΚΑ ΕΙΝΑΙ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ Ή ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ. ΤΟ ΙΔΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΑΣ. ΑΦΟΥ ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ.

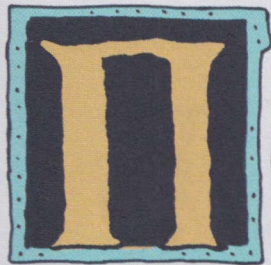

ΜΟΝΙΣΤΗΣ

ΥΠΟ ΑΥΤΗ
ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ, Ο
ΣΠΙΝΟΖΑ ΗΤΑΝ ΚΑΙ
ΠΑΝΘΕΪΣΤΗΣ.

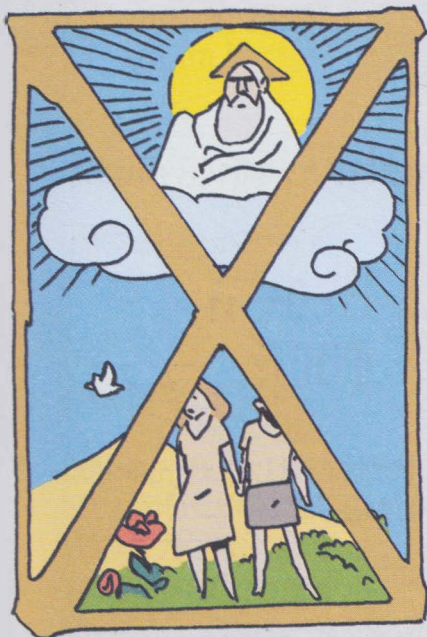
ΓΙΑ ΚΕΙΝΟΝ,
Ο ΘΕΟΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΜΙΑ ΥΠΑΡΞΗ ΠΕΡΑ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ,
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΟΣ
(ΔΗΛΑΔΗ ΑΝΩΤΕΡΟΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ).

Πανθεϊστής

Ο Θεός δεν είναι
υπερβατικός

Είναι,
Ενυπαρχών

ΑΝΤΙΘΕΤΑ,
ΕΙΝΑΙ ΕΜΜΕΝΗΣ
(ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ).
Ο ΘΕΟΣ ΕΙΝΑΙ Η
ΟΛΟΤΗΤΑ ΟΛΩΝ ΟΣΩΝ
ΥΠΑΡΧΟΥΝ. ΚΑΙ Η
ΟΛΟΤΗΤΑ ΟΛΩΝ
ΟΣΩΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΤΟΝ
ΘΕΟ.

ΜΕΝΤΙΛΑΤΕΡΑΔΑΥΣΗ
ΑΟΜΜΑΤΡΕΔΑΤΕΔΑΥΣΗ
ΤΑΤΑΚΑΤΕΔΑΤΕΔΑΥΣΗ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑΤΕΔΑΥΣΗ
ΕΒΕΛΕΜΕΤΕΔΑΥΣΗ
ΑΤΗΝΑΚΕΔΑΥΣΗ
ΤΕΔΑΥΣΗ

ΑΥΤΟΝΤΕΔΑΥΣΗ
ΤΕΔΑΥΣΗ
ΑΥΤΟΝΤΕΔΑΥΣΗ
ΤΕΔΑΥΣΗ
ΑΥΤΟΝΤΕΔΑΥΣΗ
ΤΕΔΑΥΣΗ
ΑΥΤΟΝΤΕΔΑΥΣΗ
ΤΕΔΑΥΣΗ

ΕΣΥ
ΕΙΣΑΙ Η ΣΟΦΙΑ
ΑΜΟΥΝΔΣΕΝ,
ΑΛΛΑ ΕΙΣΑΙ
ΚΑΙ Η ΕΚΦΡΑΣΗ
ΚΑΤΙ ΑΠΕΙΡΟΣ
ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΥ
...

